

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. GADA

25. JŪLIJĀ

Nr. 30 (497)

Jaunās uzvaras

Sinīs dienās publicēts PSRS Ministru Padomes Centrālās statistiskās pārvaldes ziņojums par PSRS tautas saimniecības attīstības valsts plāna izpildes rezultātiem 1954. gada pirmajā pusgadā. Tas ir dokuments, kuru izlasot nevar neizjust lepnumu par padomju tautu, padomju cilvēku. Vajag tikai daudz maz uzmanīgi paskatīties šā ziņojuma skaitļus, lai atzīmētu redzētu nemīgtu augšanu un attīstību. Lūk, skaitļi, kas raksturo rūpniecības produkcijas ražošanas pieaugumu. Te ir runa par visdažādāko tautas saimniecībā un padomju cilvēka ikdienas patēriņam vajadzīgo produkciju — par ēdumu un tēršiem, ogleņiem un naftu, par lokomotīvē un autobusu, automašīnām, stāvvieniem, par papīru un stiklu, audumiem un apaviem, par gaju un plēni un daudzām citām nepieciešamām mantām. Skatīti rāda šo mantu un priekšmetu ražošanas apjomu procentos 1954. gada pirmajā pusē, salīdzinot ar pērnā gada pirmo pusē. Šai ziņojuma daļā nav neviena skaitļa, kas būtu mazāks par simti. Tas nozīmē, ka nav padomju tautas dzīvē un darbā nozāres, kur mēs stāvētu uz vietas, neaugtu, neatīstītos. Tāds ir pirmais secinājums, ko gūstam, izlasot šo lietišķo un laicisko dokumentu.

Uzmanīgi ielūkojoties skaitļu rindās, varam gūt citus ne mazāk iepriecinošus secinājumus. Svarīgākais no tiem ir tas, ka mūsu attīstības tempi nemīgi pieaug. Ja pērnā gada pirmajā pusē Padomju Savienības rūpniecības kopprodukta, salīdzinot ar iepriekšējā gada pirmo pusē, bija pieaugusi par 10 procentiem, tad šogad šis pieaugums jau ir 14 procenti. Nemot vērā mūsu rūpniecības milzīgos apjomus, viegli varam stādīties priekšā, ko praktiski nozīmē šāds pieaugums. Vispirma kārtā tas nozīmē, ka sekmīgi tiek realizēta Komunistiskās partijas izstrādātā programma padomju tautas materiālās labklājības un kultūras līmeņa paaugstināšanai.

Iedomājieties ikdienas darbā, mēs bieži vien iedomājamies par tiem daudzajiem tūkstošiem jaunekļu un jaunu, kas no visām padomju zemes malām atbraukuši uz tālo Kazachstanu, Sibīriju, Uralu un Pievolgas stepēm, lai atdotu dzīvot bezgalīgas neskartu zemju un veldu platības. Sinīs dienās uz turieni dodas jauni ešeloni, trauca jauni palīgspēki, lai novāktu pirmo bagāto ražu no zemēm, kur cilvēka roka nekad neko nebija sējusi un plūvusi. «Komsomolskaja Pravda» lasījām Siguldas MTS kombinēto Milda Taucēna rakstu, kurā viņa izsaka dažas savas domas un izjūtas, dodoties tālajā ceļā. Jaunā meitene labi apzinās grūtības, kas viņu tur sagaida. Nav viegli vienā un tajā pašā laikā mācīties un arī nekad neskaras stepes. Bet Milda Taucēna nerunā par grūtībām. Viņa ir lepna un laimīga, ka varēs pielikt savu roku lielajā varoņdarbā, uz ko aicinājusi partija. Vēl posmā ceļā, viņa jau priecājas par aizraušošo sacensību ar vienu no izcilākajiem mūsu republikas kombinētajiem Elvīru Ruņģi, kas uz tālajām stepēm atbraukusi jau pavasarī.

Tagad Centrālās statistiskās pārvaldes ziņojumā lasām par pirmajām uzvarām, kas gūtas neskartu zemju un veldu iekaršanā. Šā gada un nākamā gada ražai jau uzrasti ap 10 miljoniem hektaru jaunu zemju, no 3,8 miljoniem hektaru šovasar jau novāks ražu.

Par nemīgtu augšupeju runā ikviens vārds un skaitlis šai dokumentā. Strauji pieaug ne tikai padomju lauku materiālā labklājība, bet arī kultūra. Vidusskolu absolventu skaits, salīdzinot ar pagājušo gadu, pieaudzis pilsētās par 69 procentiem un laukos — par 82 procentiem. Kāda lieliska, aizraušošā dzīves patēriņš! Izglītība, zināšanas, kultūra pieejama visplašākajām masām, visai tautai, un mūsu jaunatne ar vislielāko dedzību izmanto bagātās, neierobežotās iespējas mācīties un augt.

Lielajiem darbiem, ko Komunistiskās partijas vadība veic padomju tautai, ir tikai viens mērķis — lai cilvēkam dzīvot būtu arvien labāk. Uz to virzīta visa mūsu partijas un valdības politika. Lai dzīvot būtu arvien labāk, mēs būvējam elektrostatijas un uzplēšam vecālnes, celām tiltus un izdodam grāmatas. Bet, lai varētu būt, sēt un novākt ražu, — vajadzīgs miers.

Padomju valdības ārējā politika vienmēr bijusi konsekventa miera politika. Tā atbilst ne tikai mūsu tautas, bet visas cilvēces, visu tautu interesēm. Un šī atbilstība visu tautu, ikviena godīga cilvēka interesēm ir padomju miera politikas panākumu ķīla.

Mieram ir daudz bīstamu ienaidnieku. Bet daudz vairāk tam ir draugu un aizstāvju. Miera draugu rindās visās pasaules malās kļūst arvien ciešākas un saliedētākas, un ar tām nevar nerēķināties pat viskarstgalvīgākie ieroču žvārdinātāji aiz okeāna.

Tieši šīs dienas izcīnīta liela miera lietas uzvara — Ziemeļparakstīta vienošanās par karadarbības izbeigšanu Vjetnamā, Laosā un Kambodžā. Izbeidzies astoņus gadus ilgs asinīgais karš, ko franču kolonizatori, amerikāņu imperialisti atbalstīti un kauditi, bija uzspēlējuši brīvību un mieru mīlošajām Indokīnas tautām. Beldzot iestājis laiks, kad nekurs uz zemeslodes nav kara. Nekurs nekrīt napalma bumbas un nedard līelgabalu zalves. Cilvēki var mierīgi iet savā darbā. Tā ir liela, vēsturiska uzvara.

Padomju valdības paziņojumā par Ziemeļparakstīto vienošanos — padomju valdība apsveic Ziemeļparakstīto vienošanos ar vislielāko prieku. Miera atjaunošana Indokīnā. Šā uzdevuma atrisināšana atbilst to tautu interesēm, kas cīnās par savu brīvību un nacionālo neatkarību, kā arī visu mieru mīlošo tautu interesēm.

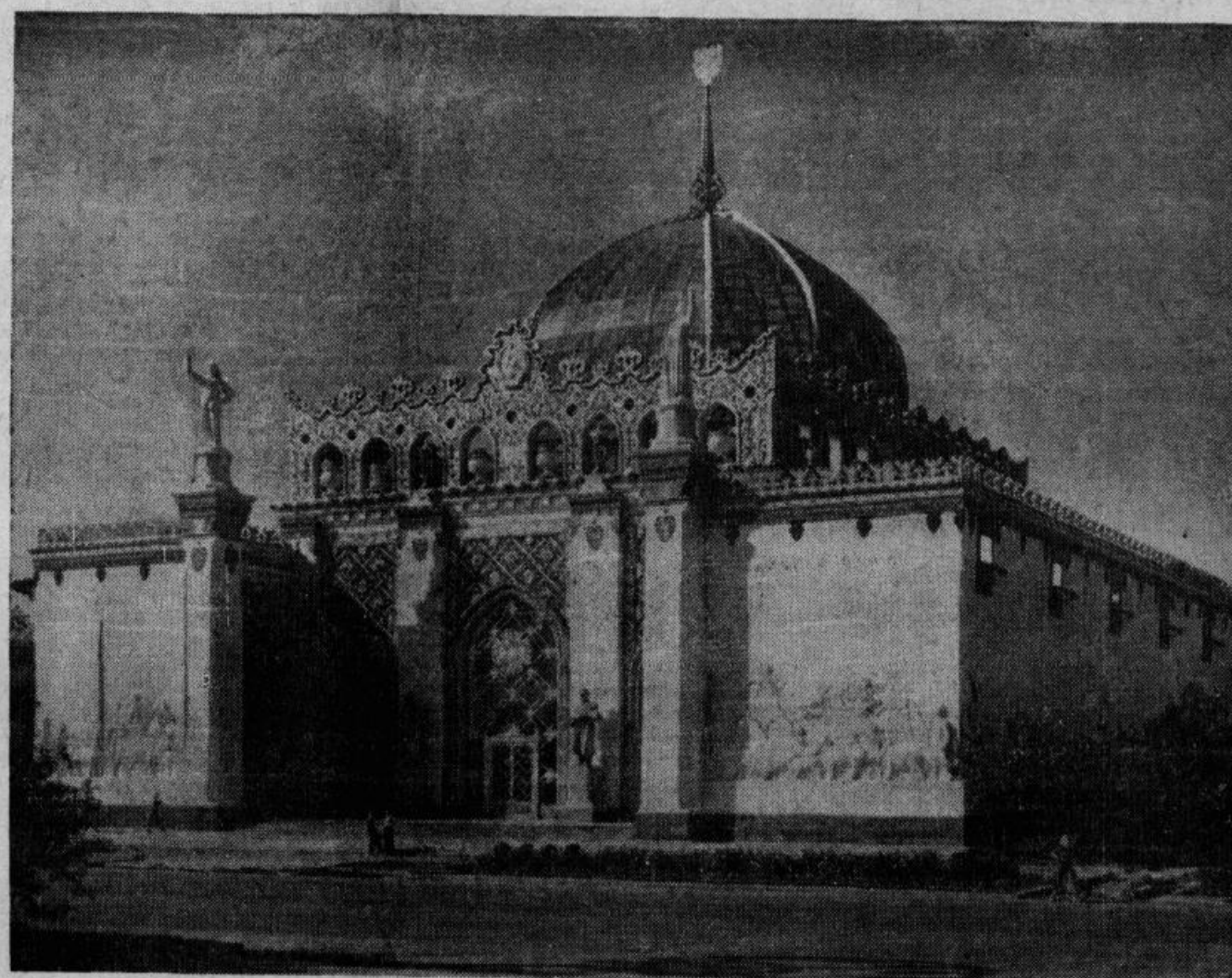
Izcīnīt šo lielo uzvaru nebija viegli. Amerikāņu imperialisti laida darbā visdažādākās intrigas, lai vienošanos padarītu par neiespējamu. Taču Padomju Savienības, Kīnas Tautas Republikas un visas demokrātiskās nometnes starptautiskā autoritāte ir kļuvusi tik liela, ka ar to nevar nerēķināties pat visnīkākā miera ienaidnieki. Šie miera un cilvēces ienaidnieki, protams, nerimsies. Viņi izlietos dažādas machinācijas, lai neatlaidīgi cīnītos legāto mieru atkal izjaukt. Savā 22. jūlija levdā «Pravda» rakstīja: «Miera ienaidnieki, piedzīvojuši sakāvi Ziemeļparakstītajā vienošanās spēkus, lai vajinātu pieņemto lēmumu ietekmēt uz starptautisko situāciju. Nevar, piemēram, neredzēt, ka amerikāņu diplomātija joprojām pūlas radīt agresīvu bloku Dienvidaustrumu Āzijā.

Sajos apstākļos visiem miera draugiem jāpārdauga augsta modrība, jāseko kara kurnatājam intrīgam un jānostāda tām pretī savā nelokāmā gribā nostiprināt mieru un starptautisko drošību.

Padomju valsts ir visuzticamākais miera balsts, padomju tautai ir visas progresīvās cilvēces, varenās miera nometnes priekšpulkis. Jo varenāks ir šis miera balsts, jo spēcīgāks ir šis priekšpulkis, jo drošāka ir garantija, ka nekur pasaulē vairs neiedardzēs līelgabali, nēlis asinis, neies bojā materiālas un kultūras vērtības. Jo varenāka un bagātāka būs mūsu socialistiskā Dzimtene, jo lielākas būs izredzes, ka mierīgi sarunu ceļā starp dažādām valstīm varēs atrisināt vēl nenokārtotus jautājumus, zinātnes un tehnikas sasniegumus, kas tagad ir cilvēces rīcībā, nevis bruņošanās vajadzībām, bet cilvēka labklājības veidošanai.

Lasot Centrālās statistiskās pārvaldes ziņojumu par lielajām uzvarām, ko padomju tauta šā gada pirmajā pusē izcīnījusi visos darba frontes iecirkņos, mēs nevarām nedomāt arī par to, ka šis darba uzvaras palīdz mums gūt uzvaras cīņā par mieru. Visiens kādā nozarē strādājam, padomju cilvēks, ja vien viņš darbā iegulda visu sirdi un prātu, ir aktīvs miera cīņas dalībnieks. Miera kareivis ir tas metalists, kurš dodoties darbam, valkā tērpu, kas ir tautas miera kareivis ir tas kombināteris, kurš labi un laicīgi novāc bagātu ražu. Miera kareivis ir tas dzejnieks, kurš uzraksta gudras, izjautas, patiešām savilgojošas vārsas. Miera kareivis ir katrs padomju cilvēks, kurš ar savu darbu vairo padomju zemes spēku. Jaunradās darbs ir tā frontes līnija, kur padomju cilvēks izpilda savu pienākumu lielajā un cildenajā, visu pasauli aptverošajā cīņā par mieru, tautu brīvību un sadarbību. Ar pilnām tiesībām varam teikt, ka lielle panākumi tautas saimniecības un kultūras celšanā, kas tik spīdīgi atspoguļojas nule publicētajā Centrālās statistiskās pārvaldes ziņojumā, ievērojamā mērā ir palīdzējuši gūt uzvaras padomju tautas un visas progresīvās pasaules cīņā par mieru. Ar raudošu darbu padomju cilvēks pilda savu progresu, tautu brīvības un laimes izcīnītāja cildeno misiju.

PADOMJU DZIMTENĒ

Kazachijas PSR paviljons Vissavienības lauksaimniecības izstādē Maskavā.

Kīnas Tautas Republikas plakatu izstāde

Valsts Tēlotāzības mākslas muzejā atklāta Kīnas Tautas Republikas plakatu izstāde, kurā eksponēti vairāk nekā 70 kīniešu politiskā plakata mākslinieku 1953. un 1954. gadu darbi.

Politiskais plakats Kīnā parādījās jau 19. g. s., taču savu īsto plaukumu tas piedzīvoja kīniešu tautas revolūcijas cīņās dienās pret ārzemju interventiem un iekšējo reakciju. Lielā mobilizējošā nozīme plakatiem ir arī tagad — Kīnas jaunatnes darbā.

Izstādē redzami plakāti, kas stāsta par neseno cīņu varoņiem. Citi plakāti aicina kāpināt celtniecības tempus, celt Kīnas aizsardzības spējas, veicināt tautas labklājības augšanu. Daudz plakatu veltīti miera nostiprināšanai lietā visā pasaulē un kīniešu tautas draudzībai ar padomju tautu.

Latvijas PSR darbaizdevības, iepazīstoties ar šo izstādi, gūs labu priekšstatu par tām lielajām uzvarām, ko kīniešu tauta guvusi pēdējos divi gados rūpniecībā, lauksaimniecībā un kultūrā. Valsts Tēlotāzības mākslas muzejā noorganizējis arī Kīnas Tautas Republikas plakatu ceļojumu izstādi, kuru 21. jūlijā atklāja Valsts Tūkuma mākslas muzejā.

Pie Kijevs televizoriem

Kijevs televīzijas centrs sistemātiski pārraida brālīgo republiku kultūras un mākslas darbinieku koncertus un izrādes. Ukrainas radioķīmiskā noskaidrojošā Padomju Savienības Lielā un Mazā teātra mākslinieku, Bātkrievijas, Uralu un Voronežas tautas koru, moldavu kora kapela «Doina» un citu kolektīvu uzstāšanās.

Radioķīmiskā priekšā uzstājušies rakstnieki: N. Tichonovs, K. Simonovs, V. Lācis, E. Miežlāitis, S. Vurguns un citi.

«Mums vajadzīgs miers»

Stalīna premijas laureats komponists Anatolijs Novikovs pabeidzis darbu pie lielas, no astoņām daļām sastāvošas svitas «Mums vajadzīgs miers», kurā spēģīgi skan miera cīņas tema.

Svītā izmantoti dažādi muzikālie žanri — valsis, vokālais duets, lris-

kā dziesma utt. Visu darbu caurauš dzīvi apliecināša tautu draudzības ideja.

Septembra sākumā Vissavienības lauksaimniecības izstādes koncertzālē notiks A. Novikova autora koncerts, kurā izpildīs arī šo darbu.

Sakarā ar Petrarkas dzimšanas 650 gadu atceri

Padomju laudis atzīmē lielā itāļu dzejnieka Frančesko Petrarkas dzimšanas 650 gadu atceri. Renesanses laikmeta izcilā darbinieka vārds un viņa laikiem iegūjis krievu literatūrā. A. Puškina augsti vērtēja Petrarkas daiļradi.

M. Saltikova-Ščedrīna vārdā nosauktās Valsts publiskās bibliotēkas

fondos ir vairāk nekā 100 slavenā itāļu dzejnieka sonetu, dzeju un filozofisku sacerējumu izdevumi. Šeit ir viņa darbu tulkojumu krievu valodā, tai skaitā arī padomju laika izdevumi.

Ļoti interesanta ir retu grāmatu no daļas kolekcija. Tajā ievērojamu vietu ieņem sonetas, «Filozofiskais dialogs», «Vēstules draugiem» un citi.

Jaunatnes teātra viesizrādes

Gadskārtējās teātru viesizrādes pamatoti kļuvušas par nepieciešamību kā pašiem teātriem, tā arī mūsu skatītājiem. Viesizrādes, tikšanās ar svešiem, nepazīstamu skatītāju liel teātru kolektīviem, pietiek ar vēl lielāku atbilstības sajūtu savam darbam.

Valsts Jaunatnes teātra krievu trupa izbrauc viesizrādēs no pirmo reizi. Līdzšinējos gados teātris bijis Ukrainā, Moldāvijā, Lietuvā. Šovasar teātris izvēlējies savām viesizrādēm pilsētas, kurās tas vēl līdz šim nav bijis:

«Polijas vēstures» pirmais sējums

Sakarā ar 450. jubileju — tautas Polijas 10. gadadienu PSRS Zinātņu akadēmijas izdevniecība laidusi klajā kapitāldarbu «Polijas vēstures» pirmo sējumu, ko rakstījis PSRS Zinātņu akadēmijas Slavu filoloģijas institūta zinātnieku kolektīvs. Redakcijas rakstā, ar kuru sākas šis sējums, norādīts, ka autoru kolektīvs sev izvirzījis uzdevumu dot plašām lasītāju aprin-

dām Polijas vēstures vispārēju apskatu, ievērojot jaunākos pētījumus šajā nozarē.

«Polijas vēstures» pirmais sējums apgalso pirmatēnās kopienas un feodālisma laikmetus. Otrajā sējumā tiks apskatīti laikmeti līdz Lielās Oktobras socialistiskās revolūcijas priekšvakaram, trešajā sējumā — līdz mūsu dienām.

V. DRUŽIŅINS

KINOFESTIVALS KARLOVIVAROS

Festivals Karlovivaros nenorobežojas tikai kinoteātra sienās viesnīcā «Maskava», kur apmetušies vairāki simti delegātu un visu no 32 valstīm. Festivala filmas skatās tūkstošiem skatītāju brīvības kinoteātrī, kurš atrodas meža paēnā, netālu no lietus pārpūdinātās upes. Ne mazāk par miljoniem skatītāju redzēs šīs kinofestivala visos Čehoslovākijas apgabalos centros.

Patiešām milzīgi panākumi bija padomju komedijai «Uz ticamie draugi». Pēc noskatīšanās daudz valstu delegāti patēlās padomju kinomāksliniekiem par sagādāto prieku.

Vispār, komedijas žanrs ieņem redzamu vietu demokrātiskās pasaules filmu vidū. Aplausus izsauc poļu kinokomedijs «Notikums Marienštātē», kurā asprātīgi izsmieti šabloni. Komedijas darbība attīstās uz jaunās Varšavas celtniecības fona. Galveno lomu tēlo Lidijs Kor-saka, lauku meitene no ansambļa «Ma-zovše».

Jāmin arī priekšā dzirkstošā, daudzkrāsainā čehoslovaku kinokomedijs «Uzveidams cirkā būs!».

Cik daudz jaunu, talantīgu tēlotāju izaudzis demokrātiskajā kinomākslā! Festivala dalībnieki jau pirmajās festivāla dienās paspēja iemīlēt valdinošo čehoslovaku aktrisi Evu Kubešovu filmā «Botostroj», kas veltīta čehoslovaku strādnieku šķiras kaujinieciskajai pagātnē; kīniešu aktrisi Bernu, kura uzstājas filmā «Stepes laudis». Šī filma uzņemta Iekšējā Mongolijā.

Es ar ungāru delegātiem sēdēju pie viena no daudzajiem apjaujamiem galdiem karogiem greznotās kinoteātra ēkas priekšā.

Pirms dažiem gadiem, — stāsta Un-

garījas delegāti, — notika katastrofa, sachtā lielauzā dūdens. Pazemes galteņa atzarojuma no pasaules atgriezto ogriču kauju glāba burtiski visa valsts. Tas arī ļauj par filmas «Cetrpadsmit dzīvu deļ» pamatu.

Festivala dalībnieki uzņēma šo skaisto filmu ar ovačijām. Un tas nav vienīgais dzīvi apliecināšas, cildens demokrātiskās pasaules kinomākslas panākums.

Lielī panākumi dzimtenē bija poļu filmai «Es meklēju talsnību». Tā ir filma par cilvēka augšanu, par jaunās Polijas celtniecību.

— Šī ir mana pirmā filma, — saka bulgāru režisors Borislavs Sarajlīvs, filmas «Dziesma par cilvēku» uzdevuma autors, kurā stāstīts par rakstnieku-varioli Nikolū Vapcarovu.

«Mana pirmā filma, mana pirmā liela loma» — to dzird bieži Vapcarovu tēlo jaunais, talantīgais, nule Mākslas akadēmijas beigušais aktieris Dinko Dipevs. No mākslinieciskās pasārdarības uz kino pārnācis bulgārs Luboslav Stefanovs, galvenās lomas tēlotājs vēsturiskā-revolucionarajā filmā «Septembra varoņi».

Vācijas Demokrātiskās Republikas kinodarbīnieki atveduši filmu «Ernsts Telmans», kas uz VDR ekrāniem izlasīta tikai šīn gadā. To jau noskatījušies vairāk nekā 6 miljoni skatītāji.

Cilvēki, kas ieradusies festivalā no Rietumvācijas, stāsta par kinomākslas stāvokli Bonnas republikā. Vismaz ceturtdaļa no visām filmām — tieša fāšisma un kara propaganda. Tāda ir «Edelvelsu operācija» — nekaunīgs 1940. gada notikums Norvēģijas fāšistiskās okupācijas slavinājums. Scenariju šai filmai uzrakstījis G. Kernmaiers — Austrijas nacistis. Ar riebigiem pretpadomju ap-

meļojumiem, aicinājumu sākt agresiju, izceļas filma «Sarkanā līnija» — viens no pēdējām Minchenes grāvējiem.

Skrībenti no Rietumvācijas un daudzi citi arī amerikāņu saimniecība signāla nokrustīja festivalu par «komunistisku», sāka kudišanu pret to. Starptautiskā kinorūpnieku apvienība, kuras centrs atrodas Romā, nolēma kinofestivalu boikotēt. Bet kas iznāca? Izolēti izrādījās miera ienaidnieki. Viss progresīvais un veselīgais mākslā, viss, ko nav saindējis Holivudas zveriskums un naids pret cilvēku, devās uz Karlovivariem. Par spīti atzilegumam savas filmas uz festivalu atstājušas Anglijas, Francijas, Zviedrijas, Somijas, Dānijas un citu valstu kinematogrāfijas firmas. Ir prieks atzīmēt, ka sakari starp kino un dzīvi nostiprinās arī šajās zemēs.

Itāļu komedijā «Sveicināts, ziloni!» pedagogs uzzod skolēniem uzdevumu: «Skolotāji saņem 32 tūkstoši liru mēnesi. Lai nopirktu saviem bērniem zābacņus, viņam jāizdod 24 tūkstoši liru. Cik viņam paliek?».

— Ļoti maz paliek! — nopūšas skolotājs, uz brīdi aizmirsis, ka viņš ir klasē. Angļu komedijā «Zēņevēja» viesnīcas apkaļotāja sašutusi runā:

— Kādas pretenzijas, sakiet, lūdzu! Droši vien, amerikāņi!

Dzīve lauzās uz buržuaziskās pasaules ekrāniem, lauzās arvien neatlaidīgāk un, ja «Zēņevēja» tā ir tikai atsevišķās republikās, tad japāņu filma «Kraļju zvejnīks» visa piesātinātā ar aktuāliem jautājumiem. Tiesa, notikums, kā to stāsta uzraksts, faktiski bijis 1925. gadā. Bet filma parādījās šodien tāpēc, satricināja skatītājus tāpēc, ka kraļju zvejnīcības kuģa «Hako-Maru» saimnieka

Čehova dienas ārzemēs

ČECHOSLOVAKIJA

Cechoslovākijas prese plaši atzīmēja A. P. Čehova 50. gadsimteni. Laikraksti un žurnāli publicēja lielu rakstnieka portretus un rakstus par viņa dzīvi un literāro darbību.

Čehovs ir kļuvis par vienu no mīļākajiem autoriem čehoslovaku lasītājam. Rakstnieka darbi vairākkārt izdoti atkārtos izdevumos. Pašreiz tiek veikti priekšdarbi viņa kopotu rakstu izdošanai.

POLIJA

Demokrātiskās Polijas sabiedriskās organizācijas plaši atzīmēja lielu krievu rakstnieka 50. gadsimteni. Klubos, kultūras namos un sarkanajos stūrīšos notika lekcijas par rakstnieka daiļradi.

Polijā mīl Čehova grāmatas. Tautas varas laikā Čehova darbi izdoti kopīratīžā vairāk nekā 500 tūkstoš eksemplāros.

VACIJA

Berlīnes demokrātiskā prese veltīja A. P. Čehova pieņemtiem rakstus un recenzijas.

Laikraksts «Der Morgen» rakstīja, ka Čehova darbi dārgi ne tikai padomju ļaudīm, bet arī citām tautām.

Vācijas nacionāl-demokrātiskās partijas orgāns «National-Zeitung» pasvītroja, ka A. P. Čehova daiļrade kalpo tautu draudzības lietai, miera lietai visā pasaulē.

BULGARIJA

Bulgārijas Zinātņu akadēmijā notika zinātniskā sesija, veltīta A. P. Čehova atcerē. Sesijā piedalījās pasārdarbi kultūras darbinieki, rakstnieki, studenti, Sofijas darbaizdevības.

Bulgāru laikraksti rakstīja, ka gaīšais optimisms, ticība cilvēka spēkam, ticība gaīšajai nākotnei, dara Čehovu dārgu visas pasaules progresīvajiem ļaudīm.

UNGARIJA

Sakarā ar A. P. Čehova 50. gadsimteni Ungārijas laikraksti publicēja materiālus par lielā rakstnieka dzīvi un literāro darbību.

Republikas pilsētās notika Čehova atceres vakari. Uz teātru skatuves uzveda Čehova lugas «Baldinajums», «Lācis», «Trīs māsa», «Krišu dārzeņi».

Literatūras izdevniecība jubilejas dienā sagatavoja izdošanai Čehova stāstus divos sējumos.

ALBANIJA

Čehova dienas Albānijā rakstnieki un Miera aizsardzības komitejas pārstāvi nolāsta daudz lekciju par lielā rakstnieka-humanista dzīvi un literāro darbību.

15. jūlijā Tirānā notika vakars, veltīts A. P. Čehova atcerē. Referēja rakstnieks Kojls Jakovs.

Vakara noslēgumā Stalīna vārdā nosauktā tekstilkombināta pasārdarbi kolektīvis izrādīja Čehova vienēlienu «Kāzas».

Albāņu valodā iznācis Čehova stāstu krājums un drīzumā iznāks izlase, kurā ietilpst tādi stāsti kā «Cilvēks futbolā», «Palata Nr. 6» u. c.

INDONEZIJA

Vairāki indonezieši laikraksti veltījuši rakstus lielā krievu rakstnieka A. P. Čehova dzīvei un daiļradai.

«Čehova vārds, — rakstīja laikraksts «Harlan rakjati», — dārgs katram godīgam cilvēkam virs zemes. Mēs godinām lielo rakstnieku tāpēc, ka viņa mantojums pieder cilvēcei, tāpēc, ka viņa domas un ideāli mums tuvi, tāpēc, ka viņa literārie darbi kalpo miera lietai».

JAPANA

Tokijas pilsētās Hibijsalē zālē notika Čehova vakars. Tajā piedalījās vairāki nekā trīs tūkstoši cilvēku. Klātesošo skaits bija Japānas rakstnieku savienības prezidents Aono Sukeiti, dramaturģis institūta prezidents Akita Udzjoku un citi ievērojami japāņu kultūras darbinieki.

Teātra «Kajudza» kolektīvis izrādīja A. P. Čehova lugu «Kaija».

Dalībnieki nostāja apsvēkuma vēstules Maskavas Dailes teātrim un padomju Vissavienības A. P. Čehova 50. gadsimtenas atceres organizācijas komitejai.

Asakavi tēla tā rāda šodienas cilvēku nīdejus un revanšistus. Kuģa «Hako-Maru» apkalpes sacelšanās gaitu režisors un scenārija autors Jāmamura Satoru tēlojis ar nesaudzīgu, pārliecinošu spēku, visā filmā līdz pēdējam kadram skan protests pret apspiešanu, pret kara tikotājiem. Un tāda filma radīta Japānā, radīta, neskatoties uz amerikāņu karaspēka vajāšanu.

Festivala programā ir vēl viena japāņu filma «Hirosimas bērni», kas vēsta pret atomierociem. Festivalā stāsta, ka progresīvo filmu skaits Japānā aug. Nosauca filmas «Baltās līlijas obelisks», «Nepatīgais bankets», kuras tieši atmasko amerikāņu militarismu, agresijas gatavošanu ASV kara bazēs Japānā.

Dzīļu iespaidu festivalā atstāja filma «Zemes sāls». Soreiz runa ir par cinka raksturu strādniekiem ASV dienvidos. Šī filma ieraudzījusi dienas gaismu, neskatoties uz amerikāņu reakcijas sīvu pretīšanos. Filma piedalās ievērojamā aktrise Rosnara Revuelas — vērtīgu ovačiju sveiktā festivala delegāte. Viņa paziņoja, ka piedalās jaunā filmā, kurā tēlots Meksikas indiāņu stāvoklis.

Festivals Karlovivaros jau pašā sākumā parādīja, ka kapitalistiskajā pasaulē pastāv divas kinematogrāfijas. Tā, kura kalpo tautai, manāmi kļūst spēcīgāka, bagātāka talantīgiem meistariem, kļūst par reālu spēku cīņā par mieru.

Festivals Karlovivaros notiek laimīgi, draudzīgā atmosfērā. Tas kļūst par spožu demonstrāciju cīņā par mieru, kas arī ir festivala devīze. Tīrs, sveids, dzīvinošs prieku smaržas pārpilns ir arī pats Karlovivaru gaiss...

«Literatūra un Māksla»

PSR SAVIENĪBAS AIZSARDZĪBAS MINISTRA PAVĒLE

Nr. 123

1954. gada 25. jūlijs

Maskavā

Mežotēns ITS direktora pirmās «dzīvā inventārs» viņa personīgajā saimniecībā — paspējuši krietli apvelties... Bet pat Karļivāns sen nav vairs nekāds «jaunais direktors». Apzinātais no direktora vārda atkrita pamazām. Vieni to atmeta toreiz, kad vēl traktoru remonta laikā Karļivāns kādu dienu atgriezās no Rīgas ar prīcīgu vēsti: izklapatots daudzās rezerves daļas! Citi almsma, ka Karļivāns ir viens no «jaunajiem» todien, kad darbināci ilgi nīkojās kāds dielztraktoru kuram viss it kā bija labā kārtībā, bet jaušas kā nav tā nav. Karļivanam toreiz izdrāzās taisnība: «dīzes» vaiņģis!.. Un vīri, kas bija sapulcējušies ap traktoru, kurš baidzot strādāja nevainojami ar citādam acīm, daudz lielāku cieņu pāvērs direktorā.

[Nobīdams sākamajā sumurā]

SLIKTA PAŠDARBĪBA PROFESIONĀLĀ TEATRĪ

Par dziesmu spēles „Trejmeitīņas” uzvedumu
Liepājas teātrī

Liepājas teātris ir viens no vecākajiem republikā. Uz tā skatuves savas aktieru gaitas sācis ne viens vien no mūsu viešlīdžiem teātra mākslas meistariem. Arī pašlaik šis profesionālo mākslinieku kolektīvs kā mājas, tā arī izbraukuma izrādēs pulcina pilnus namus.

No pašu pieredzes liepāniekiem ļoti zināms, ka viņu panākumu atslēga aizvien bijusi krietnā līmenī iestudētas klasisko lugu izrādes, galvenokārt — krievu un latviešu klasika. Tā tas bija agrāk, tā tas notiek šodien. Tagad, saskarsmē ar prasībām tik stingro padomju skatītāju. Ar tādām izrādēm teātris lomantojis to lielo draugu pulku, kas paliek tam uzticīgs uz ilgām gaidēm un kas meklē teātri nevis vieglu izklaides priekšmetu, bet nopietnu skatuves mākslu. Bet tieši šo uzticamo draugu pulku tik nepatīkami pārstēdza, vietām pat aizvainoja teātra jaunākais iestudējums — dziesmu spēles „Trejmeitīņas” izrāde. Ir vērts, ka pie tā pakāvējamies tuvāk.

Nav noslēpums, ka no visām dramaturģijas nozarēm patiešām mantojums visamārkāts ir tieši muzikālajā komēdijā. Tāds slēdziens nav attiecināms tikai uz pašam šim lugu un pirmām kārtām to literāro materiālu. Daudz nopietnāk šis pēdējais paliekas izpausis slīktā gaudē, nepareizos priekšstatos, kas dažkārt vēl tiek saistīti ar jēdzienu operete. Tukšā pārpārta, karikatūras izdarības, saikana milināšana ir galvenie momenti, ko atpazīst skatītāji meklējot muzikālās komēdijas izrādē. Par nožēlošanu, šis viņu prasības lielā mērā apmierina dažs labs teksta autora tālās šī žanra darbos, kas izturējusi laika pārbaudi un saglabājušies līdz mūsu dienām.

Vienīgi padomju laikmets radījis viedlīdžus revolucionārās pārmaiņas muzikālās komēdijas novadā. «Kāzas Majakovskā», «Trembita», «Aršin Maļ Alans» ir dzīli tautiski realistiķi mākslas darbi kā literāri, tā arī muzikālā materiāla ziņā. Ar to izskaidrojami arī šo izrāžu lielie panākumi.

Padomju laudis pelnīti aizmirsusi to dzejdaru vārdus, kas sīkspojū tekstus tādām klasiskām operetēm kā «Sikspārnis», «Silva», «Momontras vilcīte» un daudzām citām. Tomēr mēs neesam aizmirsuši un neaizmirsīsim Strausu, Lehara, Kalmanu un citus populāros, demokrātiskās muzikas meistarus, kas klasiskajā operetē devuši muziku. Pretinā starp tekstus un muziku, piemēram, kaut vai tādā operetē kā «Sikspārnis» ir acīm redzams. Šis klasiskais darbs pārdzīvojis savus autorus tādēļ, ka muzikālajā teātrī, šī muzikāla darba izrādē noteicis vārds pieder muzikā. Tā ir un paliek galvenais komponents, kā atsevišķu tēlu raksturojuma, tā arī visas izrādes kopkopas veidojuma.

No šī viedlīdža zināmu interesi varēja radīt Liepājas teātra nodoms kerties pie pazīstamās dziesmu spēles „Trejmeitīņas” uzveduma. Nav grūti saprast, ka skatītājiem ir vajadzīga Franca Suberta lieliskā muzika. To ikviens no mums iemīļojis, tā šodien mums tuva un saprotama, jo paui patiesas cilvēces jūtas, dziļus un nopietnus cilvēciskos. Tādēļ, pēc mūsu domām, „Trejmeitīņu” izrādē veidotāju uzdevums ir, pilnvērtīgi un krāšņi atskaņot Suberta muziku un dziesmas, atbilstoši tam pārkārtot un izredzēt tekstus, lai radītu teātra izrādē, kas, neapzēģinot ar kājām uz augšu svarīgākos tā laika sociālos momentus, dotu zināmu iekavatu Suberta un viņa laika biedru dzīvē.

Tas viss bija ļoti labi zināms arī Liepājas teātra vadībai. Tādēļ arī viņai jāuzņemams pilnīga atbildība par to, ka „Trejmeitīņu” izrādē līdz skatītājam nonāks ne muzika, ne dziesmas — galvenais, kādēļ mums šī izrādē ir vajadzīga. Kādreiz zobjaģi bledēja mūsu katrpus īgaunus ar to, ka radies cilvēks, kas varot pieveikt abus viņu slavenākos sport-

ta meistarus — šachistu Keresu un cīkstoni Kotkasu. Uz jautājumu: kā tas izdarāms? skanēja atbilde — ar Kotkasu viņš spēlēs šahu, bet ar Keresu lauzīsies. Šī anekdote ienāca prātā, dzirdot, kā „Trejmeitīņu” izrādē Liepājas teātra viesizrāžu laikā talantīgi dramatiskie aktieri, kuras daba apveltījusi ar piemīlīgām, bet mazām balstipām, ciniņās ar „augšām”, kuras bijušas īsti pa spēkam tikai patiesi izcilie tenoriem (piemēram, Suberta lomas tēlotājs aktieris Aise), vai arī klausoties, kā dekorāciju logus drebināja balss, kurām nevar pārņemst spēka trūkumu, bet kuras toties sagādā gaudām niecīgu estētisku baudījumu (piemēram, Cēla lomas tēlotājs aktieris Karelis). Tādēļ brīžam neērti jūtas tie, kam tas viss bija jāklausās. Domājams, ne labāk ap ārdi bija arī pašiem aktieriem. Un ko lai saka Liepājas teātra draugi rajonu centros, kuriem vajadzēja noklausīties fragmentus no Suberta Nepabeigtās simfonijas, kad spēlēja orķestris, kura sastāvā bija ne vairāk ne mazāk par veseliem četriem muzikāliem!

Nevar aizliegt radošiem māksliniekiem kerties pie grūtiem un atbildīgiem uzdevumiem. Tas tiesa. Bet nevar arī likt lauzties šachistam ar smagā svara cīkstoni. Kaut kādām priekšstatam par savām radošajām iespējām taču jābūt. Liepājas teātrī ir ļoti dramatiskie aktieri. Neviens nenāk ne prātā pārņemst viņiem vakuu dotību trūkumu. Bet, ja šie paši aktieri grib „ieplecēt” skatītājus ar savu dziedāšanu, tad viņi pārveršas slīktos pašdarbniekos, un mēs pārmetam viņiem principu un paškritikas trūkumu. Solīdams ar savām afišām Suberta muziku un dziesmas, teātris mūs pievilka. Der atgādināt, ka tādas lietas grūti piederot un tas tik drīz neaizmirstas.

Ļaujot pārādīties muzikāli un dziesmāli kā negatīvam, izrādē traucējošam lielumam, režija šoreiz pierādījusi, ka tā nav varējusi pārietām orientēties galveno tēlu būtībā un to svarīgākajās darbības līnijās. Vispirms tas sakāms par Suberta, Sobera un Grizi lomām.

Franci Subertu mēs nedrīkstam uzskatīt par tādu vārgulīti un pasīvu cietēju, kāds staigā pa Liepājas teātra skatuvi. Tie ir veci, sen atņemti priekšstati. Kategoriskais iebildums pret tādu tēlu izpratni vispirms cēl Suberta muzika, kas liecināja par lielu, īpatnu un savdabīgu personību. Bet, kā zināms, bez savdabīguma, bez īpatnības nav un nevar būt arī lieluma.

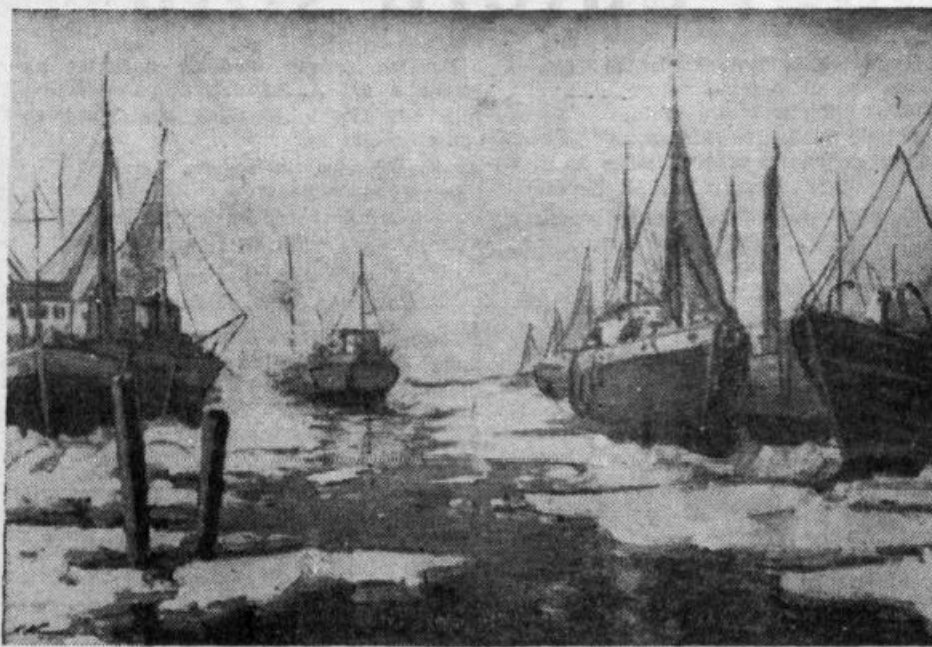
Sobers nav vis maigais jauneklis ar sprogailem matiem, bet mākslinieku sabiedrībā plesmērējies mecenāts, gaima dzejnieks, bez mazākajām talanta pazīmēm. Tas ir svešs ķermenis, kuru cieš tikai naudas maka dēļ, kas nabaga māksliniekiem gluži labi noder. Viņš, pēc mūsu domām, ir Suberta pretpols. Tādu secinājumu ļauj izdarīt tā laika dzīves īstenība, jo sevišķi Vinē. Mums — padomju mākslas darbiniekiem — tas skaidri saekātams. Tikai ar tādū pieeju vēsturiskajām tēmām ir vērts pie tam kerties.

Nav īsta attaisnojuma arī Grizi izsmiešanai, kas neizbēgami notiek, ko tēlu karikatūrai. Mums, padomju skatītājiem, tā nekādi nav tikal pazīstamā primadonā — furija. Tā ir būtība liela māksliniece, kuru pazemo un noniecinā tā laika valdošā šķira. Lai saprastu šī tēla attīstības līnijas, varbūt būs vieta atskaukties uz Saitikova-Scedrina romanu „Golovlevu kungi”, konkrēti uz māsām Annu Semjonovnu un Ļubovu Semjonovnu. Šķiet, ka zināma paralele tie ir vietā.

Mēs ar nodomu teicām, ka „Trejmeitīņu” izrādē Liepājas teātrī ir slīkta pašdarbība. Kaut arī pārsplējums, tas tomēr ir pamatots. Pašdarbnieki katrā ziņā būtu meklējuši izpildītājus ar labām balsis dotībām. Liepājas teātris gribēja izlikt visumā ar savējiem. Tādēļ mums liekas, ka labā pašdarbība šī izrādē droši vien skānē daudz labāk.

Skatītāji

Tēlotājas mākslas republikaniskā izstāde

S. Kreics

PAVASARIS

Spēka un skaistuma soētki

Gigantiskais Maskavas «Dinamo» stadions dūca kā bīšu strops. Bija Padomju Savienības fizikultūriešu skates diena.

Igi un rūpīgi šai dienai bija gatavojies visu republiku, lielāko sporta biedrību un mācību iestāžu pārstāvi. Arī tepat mūsu Kišezera krastā Saules dārzā pirms dažām nedēļām atgādināja lielu kaujas kugi. No īpaša torņa laukumā malā kā no komanditāle delegācijas vadītāji dienādienā vadīja sarežģītu vingrinājumu apgūšanu, visu 380 dalībnieku darbības saskatīdām. Trīs simti astoņdesmit jaunieši, gan no fizikultūras institūta, gan no fabrikām, kolchoziem un skolām, bija pulcējušies šeit, lai saliedētos vienā kopējā kolektīvā, lai kļūtu viens vesels.

Viss šajā dienā «Dinamo» stadionā bija pārsteidzošs un gigantisks, sākot ar zāļu paklāju, kas pārseja visu stadiona laukumu, un beidzot ar vienreizējo dzīvo pārdes fonu stadiona dienvidu tribīnē, kas kā uz burvja mālienu kļuva gan spilgti balts, sūnu zaļš, gan purpursarkans un vijolpājs kā vēja dzīts jūras vilnis.

Pirmie parādes maršā soļo valsts labākie treneri, tūlī aiz viņiem seko pasauļes, Eiropas un Padomju Savienības čempioni un rekordisti. Viņu vārdus pazīst visur. Skatītāji ovācijām sveic A. Cudnu, V. Cukarinu, B. Silkovu, V. Kuzinu, V. Bobrovu, K. Revu un citus, kuru vārdi darījuši slaveni padomju sportu.

Cetrās stundas turpinājās brālīgo republiku un citu delegāciju demonstrējumi. Un arvien no jauna atskanēja skatītāju atzinības aplausi un ovācijas. Brīnīšķīga savā vienkāršībā un dailumā bija 1300 mazo maskaviešu uzstāšanās. Stadiona zāļais paklājs it kā pārvērtās kolosālā pionieru nometnē.

Stiepi, ar kuriem tik veikli vingroja Igaunijas delegāti, pēkšņi pārvērtās karogu jūrā, un — brīdī stadionā valdīja klusums — tikai pēc mirkļa, kad stingrā solī īgaunī atstāja laukumu, — atskanēja aplausi.

Ar savu originalitāti spilgti izdalījās Armēnijas fizikultūrieši. Virtuozos akrobātiskos vingrojumus noslēdza sportistu izveidots gigantiskais vāzel lidozģis zieds, kas kā senā teiksmā nepārtraukti mainīja krāsu un veidu.

Masveida vingrošanu uz oriģināli kombinētiem rīkiem radīja Ukrainas delegācija un valsts lielāko fizikultūras institutu audzēkņi.

Lūk, laukumā zājos tērpos uzskrien Baltkrievijas delegāti. Pēc mirkļa delegācijas dalībnieki veldo tik pazīstamo

kartupeļu kvadratlīdžu stādījuma zīmējumu, un, kad kvadratlīdžu vidū uzlēd baltie kartupeļu ziedi, viss stadions nodimid ovācijās.

Parādot, ka basketbols Lietuvā ir masu sports, viss zāļais paklājs Lietuvas PSR delegācijas uzstāšanās laikā pārvērtās par basketbola laukumu. No sākuma simtiem jaunekļu un meiteņu ar dažādu krāsu bumbām demonstrēja basketbola spēles elementus, tad laukumā uzradās daudzi basketbola grozi un sākās aizraujošas cīņas. Vēl dažas kustības laukumā — un pazuđuši portatīvie grozi. To vietā radies viens milzums liels grozs, kurā nekļūdīgi lido visas bumbas. Tas bija viens no izdomas bagātākajiem priekšnesumiem.

Parādīti noslēdza Krievijas Federācijas delegācijas uzstāšanās. No masu vingrojumiem ar metāliskām trepēm izveidojās dzīvs aizsprosts — lielo hidrostatiju celtņu simbols.

... Atveras aizsprosta vārti, un strauji plūst ūdens masas. Tās ir zili tērptas meitenītes ar spīdošiem apliem, kas atgādina saules vīznu ūdenī. Seko neredzēti skaisti un harmoniski vingrojumi ar apliem. Noslēgumā Krievijas Federācijas sportisti veldo miera emblemu un uzrakstu «Miers» krievu, ķīniešu, angļu un vācu valodā. Tad izveidojās liels daudzkrāsains PSR Savienības ģerbonis.

Zem varenajām himnas skaņām laukumā ap izveidoto ģerboni izsoļo visas delegācijas.

Tiem, kas redzēja šo grandiozo skati, tā nekad neizzudīs no atmiņas. Daudzajiem arzemju pārstāvjiem, kas noskatījās parādi, bija izdevība pārliecināties par mūsu sporta varenību un masveidību. Starptautiskās Olimpiskās komitejas prezidents amerikānis Everl Brendedžs izteicās, ka tagad viņi saprot, kur ir padomju sporta meistariņas avots. Šis avots ir padomju sporta masveidība.

Sakarā ar mūsu republikas delegācijas piedalīšanos fizikultūriešu parādē Maskavā gribētos izteikt dažas kritiskas piezīmes. Sarežģītos vingrojumus mūsu republikas sportisti pārstāvi izpildīja telcām, tomēr, ja neizlasītu uzrakstus, nekādi nevarētu pateikt, ka tie ir Latvijas pārstāvi — ne tērpos, ne vingrojumū saturā nebija nacionālu iezīmju. Te valnojams tas, ka delegācijas sagatavošana bija uzticēta pārāk šauram darbinieku lokam, neiesaistot šajā darbā plašāku sabiedrību. Turpmāk no šādām kļūdām jāizvairās.

Z. Mežavilks

LATVIJAS PSR KULTURAS MINISTRIJĀ

Latvijas PSR Kulturas ministrijas koleģija savā sēdē apsprieda Fr. Suberta dziesmu spēles „Trejmeitīņas” uzvedumu Liepājas Valsts dramatisks teātrī.

Koleģija atzīmēja, ka teātris pārvērtējis savas spējas un īstenībā izkropo Suberta muzikālā raksturīgo melodisko plūdumu un izteiksmību. Orķestra izpildījuma zemā kvalitātē bieži rada ritmiskas svārstības starp dirigentu un solistiem. Orķestris nespej sniegt to kuplo un krāsu bagāto skaņējumu, ko prasa simfoniskā pēc savas būtības partitūra.

Koleģija atzīmēja, ka teātris rīkojies nepareizi, iestudēdams minēto uzvedumu, arī tādēļ, ka kolektīva vidū nav aktieru ar tādām vokālām dotībām, kādas nepiecie-

šams šīs dziesmu spēles augstvērtīgam atskaņojumam.

Teatra vadība nav darijusi arī visu nepieciešamo, lai sceniski dotu izrādē pareizu un iespējami pilnvērtīgu skaņējumu.

Latvijas PSR Kulturas ministrija atziedza Liepājas teatrim uzvest dziesmu spēli „Trejmeitīņas” un uzdeva teatra direktorai sagatavot priekšlikumus par izrādes pārvēdošanu.

Koleģija izteica brīdinājumu teatra direktoram B. F. Langem, galvenajam režisoram B. N. Murniekam un režisoram Inscenētājam B. I. Krenbergam par zemas kvalitātes uzveduma izlaišanu uz teatra skatuves.

Dzied māsas Fjodorovas...

Lielas ir krievu tautas dziesmu bagātības. Kā no neizsīkstā avota rodas dziesmas, puzdamas tautas domas, jūtas un apslēptākos centienus. Tajās kā grāmātās tautas priekus un bēdas, darba entuziasmu un nākotnes ieceres.

Rūpīgas krievu tautas dziesmu tradīciju glabātājas un tālāk veidotājas ir Budapeštas demokrātiskās jaunatnes festivāla laureates — māsas Fjodorovas. Viņu vokālās kvartets nesen sniedza mūsu republikas darbaļaudīm vairākus krievu tautas dziesmu vakarus. Mākslinieces savu talantu jau attīstījušas no agras bērnības. Dziesmotā Pleskavas apkārtnē tām devusi neskatīamus tautas dalrādes paraugus. Pēc kara, dzīvojot Ļeņingradā, māsū vokālās kvartets — Anastasija, Nina, Niele un Jekaterina — sāka darboties Kirova rūpnīcas klubā. Krasi izceļoties ar savu apdāvinātību pēc pānskūmiem Vissavienības pašdarbības skatē, viņas tika uzaicinātas darbā Valsts Ļeņingradas estrādē. Par viņu vadītāju kļuva labs krievu tautas dziesmu pazinējs L. Simkovs, kas palīdzēja ievirzīt pareizā gultnē viņu jaunrādi.

Daudz jauna ienesušas māsas Fjodorovas krievu tautas dziesmu izpildīšanas tradīcijās. Viņu izpildītās dziesmas dominē 3- un 4-balsība, pie kam piebalsu zīmējums kļūvis bagātāks, melodiski vijīgāks. No atsevišķo balsu savijumiem veidojās jaunas kopskaņas, kas rada savdabīgu, krievisku harmonisko stilu. Viss tas bagātinājis krievu tautas dziesmu.

Vienreizējs, neatkārtojams ir māsū

G. Dovgjalio

ŠONEDĒĻ

Majakovska vārda nosauktā Maskavas teatra viesizrādes

Operas un baleta teātri: šodien, plkst. 12 — «Ābeles zars», plkst. 20 — «Legenda par milu», 26. jūlija — «Brīvības ceļš», 27. jūlija — «Suns uz siena kaudzes», 28. jūlija — «Negais», 29. jūlija — «Suns uz siena kaudzes», 30. jūlija — «Lediņas un džentimeņi», 31. jūlija — «Zurbīnu ģimene», 1. augustā, plkst. 12 — «Vienkārtīgs cilvēks», plkst. 20 — «Suns uz siena kaudzes». Izrāžu sākums plkst. 20.

Akademiskajā Dramas teātri: šodien, plkst. 12 — «Taņa», plkst. 20 — «Zurbīnu ģimene», 26. jūlija — «Zīkoni», 27. jūlija — «Lediņas un džentimeņi», 28. jūlija — «Taņa», 29. jūlija — «Lediņas un džentimeņi», 30. jūlija — «Namiņš nomaļā», 31. jūlija — «Taņa», 1. augustā, plkst. 12 — «Taņa», plkst. 20 — «Namiņš nomaļā». Izrāžu sākums plkst. 20.

Šodien Kulturas un atpūtas parka Brīv-

dabas teātri Muzikālās komēdijas teātra mākslinieku koncerts. Sākums plkst. 18.30.

o Dzintaru koncertzālē KPFSR Nopelniem bagātā māksliniece, Staļina premijas laureāte M. Aleksandroviča koncerts. Sākums plkst. 21.

25. un 26. jūlija Apgabala virsnieku namā Ļeņingradas estrādes mākslinieku koncerts. Sākums plkst. 21.

26. jūlija Latvijas Padomju mākslinieku savienībā ģleznotāju sekcijas biroja sēde. Sākums plkst. 18.

27. jūlija Latvijas Padomju mākslinieku savienībā Lietišķās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

28. jūlija Dzintaru koncertzālē simfoniskais koncerts. Piedalās LPSR Radio simfoniskais orķestris. Dirigējis LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks L. Vigners. Solisti Bulgārijas Valsts operas mākslinieki, Dimitrova premijas laureāti Lilija Vasiljeva (koloratursoprāns) un Nikola Nikolovs (tenors). Sākums plkst. 21.

Divu tautu brālība

Puškins pazīstamajā epigramā par Bulgārinu nostādīja līdzās Kostjuško un Mickeviča, cēlās un brīvību mīlošās poļu tautas dižo pērstāvu vārdus. Par Puškina un Mickeviča draudzību, par viņu savstarpējiem jūsmīgajiem vērtējumiem mēs zinām. Laikam gan mazāk ir risināta problēma par abu ģenālo dzejnieku savstarpējo radošo ietekmi, bet tas ir objekts īpašam pētījumam. Zīmīgi ir tas, ka pie mīnētā Tadeuša Kostjuško, kas ciniņās pret Krievijas karu patvaldību, šī vārda mīnēšana skaidri parāda Puškina attieksmi pret poļu nacionālās atbrīvošanās kustību.

Tāda pati attieksme pret poļiem, kas ciniņās par savas dzimtenes neatkarību, bija arī dekabristiem — «pirmajiem krievu brīvības vēstītājiem», kā viņus dēvēja Sevcenko.

Nav ne mazāko šaubu par to, ka pastāvējuši sakari starp decembra sacelšanās dalībniekiem un poļu revolucionāriem. Kondratīju Fjodoroviču Rilejevu, pamatojoties uz viņa tiešajiem izteicieniem, varam saukt par poļu tautas draugu — gluži tāpat, kā viņš bija arī ukraiņu tautas draugs.

Visiem progresīvajiem XIX gadsimta krievu, ukraiņu, baltkrievu darbiniekiem raksturīga bija poļu tautai, ciniņajiem par tās nacionālo un sociālo brīvību dāvātā mīlestība. 1863. gada poļu sacelšanās dalībnieku vidū bija un krita varoņa nāvē krievu virsnieks, dzimnis ukraiņis, Potebna (slavenā filologa radnieks). Revolucionāri neapņēmo krievu virsnieku līdzdalību šīs sacelšanās cīņās ir viena no poļu un krievu draudzības vēstures skaistākajām lapām. Potebnam bija draudzīgas attiecības ar Hercenu, bet tieši Hercens apliecināja kvēlas, aktīvas simpatijas poļu sacelšanās dalībniekiem. Viņš ievietoja žurnālā «Kolokol» sacelšanās vadītājus, Centrālās tautas komitejas deklarāciju. Deklarācijās

pamatēze ir zemnieku tiesību atzīšana uz zemi, ko viņi apstrādā, un Poļiā dzīvojošo tautu līdztiesība. Kad «viss krievu liberālu bars», kā teica Ļeņins, «visa izglītotā sabiedrība», kā sarkastiski konstatē Ļeņins, novērsās no Hercena, Hercens palika neļokāms savā rīcībā, atbalstot Poļu, nīkni šautot «Aleksandru II, apspīdējuš, bēdēs, kārējūs». «Hercens izglāba krievu demokrātijas godu», rakstīja V. I. Ļeņins.

Sevcenko tuvākie draugi bija viņa trimdas biedri poļi Eduards Željgovskis (dzejnieks, kas rakstīja ar pseidonīmu Antonijs Sova), Broņislavs Žajeksis, Sigizmunds Serakovskis (vēlāk viens no 1863. gada poļu sacelšanās vadītājiem). Željgovskim vēstījis savu dzejoļu «Posadžu kolo hatini» («Iestādīšu pie mājas») Sevcenko, bet Željgovskis uzrakstīja sirsnīgu dzejoļu «Do brata Tarasa» («Brālim Tarasam Sevcenko»), kurā izsaka pārliecību, ka nav tāla brīvības diena tur, kur dzimst dzejnieki (jāsaprot — diženi dzejnieki, tādi kā Sevcenko). Ar Broņislavu Žajeksi, vēsturnieku un mākslinieku, Tarass Sevcenko dzīvi jo dzīvi sarakstījis, izteikdams ļoti interesantus spriedumus par mākslu. Starp citu, jāatzīmē, ka Sevcenko sarakstē ar poļu draugiem, bez šaubām, skarta šaurāka tematika, nekā, jādama, tā bijusi viņu personīgajās sarunās. Tas, protams, izskaidrojams ar bailēm no visai iespējamās perlustrācijas.

Ļoti aizkustinoša ir kāda lezime Serakovska attieksmē pret ukraiņu dzejnieku. Sevcenko vēstulē Serakovskim, kas datēta ar 1855. gada 6. aprīli, lasām šādas rindas: «Patēlos tev par taviem mīļajiem, sirsnīgajiem ukraiņu vārdiem, tūkstotiskā patēlos tev». No tā un no tālākā konteksta ir pilnīgi skaidrs, ka Serakovskis rakstīja Ukrainas dziesminiekam viņa dzimtajā valodā.

Vispārīgāma ir Sevcenko jūsmīgā at-

tieksme pret Mickeviču. Viņš nosauca to vēstulē poļu tautas draugiem par diženu dzejnieku, atsaucdamies uz viņam ļoti pazīstamajām «Konrada Valenroda», «Farisa» lappusēm. Ir ziņas, ka ar kāda Kirila — Metodija brālības dalībnieku starpniecību Sevcenko nosūtījis Mickevičam uz Ārzenēm vienu no saviem visdzīvīgākajiem dzejoļiem, dūsmu pilnu lēti, kas vērsās pret nacionālo apspiešanu — «Kaukazu».

Baltkrievu revolucionāru-demokratu Kastusju (Konstantīnu) Kaļņovskī, kas 1863. gadā vadīja baltkrievu zemnieku sacelšanos, vienoja ciešas saites ar poļu sacelšanās dalībniekiem, it īpaši ar Serakovskī. Viens no Kaļņovska programmas punktiem bija brālīga vienība ar krievu tautu.

Visi šie fakti, — bet tādu varētu minēt daudz vairāk, — liecina, ka krievu, ukraiņu, baltkrievu un poļu progresīvos darbiniekus vienoja pastāvīga, nesatricināma draudzība, kopīga cīņa pret patvaldību, pret nacionālo un sociālo apspiešanu.

Bet visā krāšņumā poļu tautas draudzība ar bijušās cariskās Krievijas tautas uzlēdēja pēc Lielās Oktobra revolūcijas. Oktobra revolūcija atbrīvoja visas Krievijas tautas, tā nesa brīvību arī poļiem. Tomēr tātas brīvības saule Poļijā uzlēca tikai 1944. gadā, kad Padomju Armija, armija-atbrīvotāja, cīnāmās kopā ar droširdīgajiem poļu karavīriem, gāza fašistisko jūgu un atdeva poļu tautai brīvību un neatkarību. Tajās neaizmirstamajās dienās dzima jauna, demokrātiskā Poļija.

Viens no šīs jaunās Poļijas svētiem ir muzejs Poropinas ciemā, netālu no ģleznotājiem Tatiem. Muzejs saistīts ar V. I. Ļeņina darbību Poļijā, ar viņa darbu poļu proletariāta vidū. Uz muzeja frontona poļu valodā rakstīts: «Ļeņina darbs ir nemirstīgs». Ieejot muzejā, ap-

meklētāju pārņem sevišķs sajūpojums: viņš redz vispirms divus maketus — māju Simbirskā (Uļjanovskā), kur dzimis Ļeņins, un namiņu Gorī, kur dzimis Steljins.

Revolūcijas bezbailīgās bruņinieks Feliks Dzeržinskis ilgū laiku bija dzīvais poeims, kas vienoja krievu un poļu strādnieku kustību. «Poļijas proletariats vienmēr bija vienās rindās ar krievu proletariatu», viņš paziņoja Otrajā Padomju kongresā 1917. gadā.

Padomju Savienība nesa atbrīvošanu poļu tautai, — tā ir un paliek poļu tautas rosigis draugs mierlaika celtniecībā, hitleriešu ordu izpostīto pilsētu un ciemu atjaunošanā, varenas industrijas radīšanā un nostiprināšanā, lauksaimniecības kāpināšanā, visās Poļijas kultūras nozarēs.

Varšavas Tautas padomes svinīgajā sēdē 1953. gada 21. jūlija Boļeslavs Beruts pateica: «Nekad no mūsu tautas atmiņas nelīdžais joti dziļā cieņa un bezgalīgā patecība tiem, kas upurēja savas asinis un dzīvību, lai atbrīvotu mūsu zemi un ļautu atplaukt dzīvei mūsu dzimtenē... Poļijas socialistiskās industrializācijas programmas realizācijā, rūpniecības nemīlīgajā attīstībā un pilnveidošanā uz modernās tehnikas bāzes galvenā loma ir jauna tēla attieksmēm starp Poļijas Tautas Republiku un Padomju Savienību un vispirms brālīgajai palīdzībai, ko Padomju zeme sniedz Poļijai...»

Šie vārdi ir ļoti glaimojoši mums, padomju pilsoņiem, un tie ir pamatoti. Pletiks, ja atcerēsimies PSRS aktīvo palīdzību Poļijas industrijas, lauksaimniecības, kultūras attīstībā. J. V. Staļina vārdos sauktās Kultūras un zinātnes pils uzcelšanu Varšavā ar padomju architektu un strādnieku-celtnieku spēkiem, Varšavas radiostacijas pilnīgu apgādāšanu ar jaunu tehniku, kas ir Padomju Savienības velte Poļijai, poļu mākslas, literatūras un zi-

nātnes ārkārtīgi vērtīgo dārgumu nodošanu Poļijas Tautas Republikas valdībai, ko izdarīja Padomju Ukrainas valdība. No savas puses mēs ar patecību atzīmējam to, ka Poļijas valdība mums nodevusi ļoti svarīgus dokumentus, kas attiecas uz mūsu Dzimtenes vēsturi, it īpaši uz ukraiņu tautas atbrīvošanās karu 1648.—1654. gadā.

Man kā ukraiņim ir sevišķi patīkami cītīt dažas rindas no laikraksta «Tribuna Ludu», kas vēlītas Ukrainas